TOWN OF BUSKO-ZDRÓJ

Busko-Zdrój Town Council

ul. Mickiewicza 10, 28-100 Busko-Zdrój
tel. +48 41 370 52 00
e-mail: urzad@umig.busko.pl

MIASTO BUSKO-ZDRÓJ

Urząd Miasta i Gminy

ul. Mickiewicza 10, 28-100 Busko-Zdrój
tel. +48 41 370 52 00
e-mail: urzad@umig.busko.pl

Królewskie Ponidzie
LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA

ISBN: 978-83-66527-20-1

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Busko-Zdrój

Gmina uzdrowiskowa

Spa commune

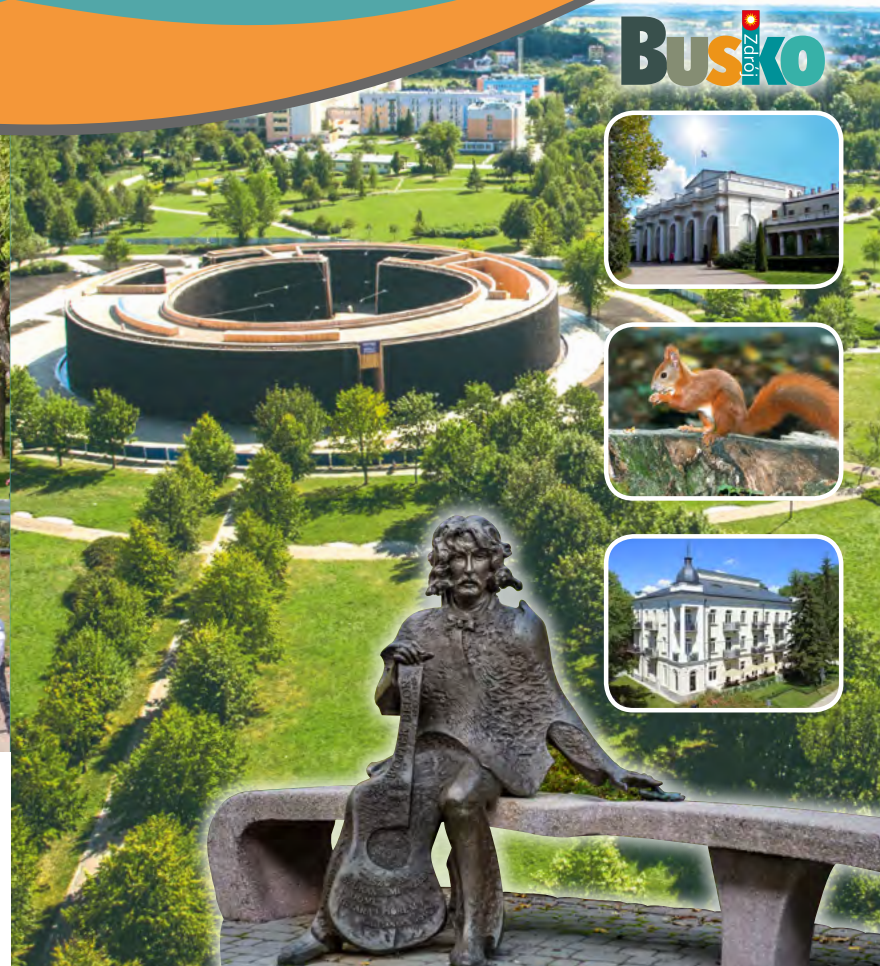

Szanowni Goście!

W Busku-Zdroju, naszej unikalnej miejscowości, która tętni spokojnym, miłym sercu rytmem, witamy zarówno tych, którzy przyjechali tu dla kuracji jak i takich, którzy choć przez chwilę zechcą u nas celebrować swój wolny czas.

Dla tych pierwszych mamy zdrowie płynące z wód siarczkowych i jodkowo-bromkowych, uznanych za nieocenione wspomaganie w leczeniu chorób pourazowych, reumatycznych, neurologicznych i dermatologicznych. Dla drugich – bogatą ofertę zabiegów relaksacyjnych oraz wellnes, wynikających z holistycznej potrzeby regeneracji ducha i ciała, wspierających kondycję, urodę i witalność.

Oferując cudowne właściwości naszych wód leczniczych, opakowane w wyszukane produkty i usługi dla zdrowia i urody zapraszamy do Buska-Zdroju po zastrzyk energii!

Dear Guests!

In Busko-Zdrój, our unique town, we welcome both those who came here for treatment and those who would like to celebrate their free time with us for a while.

For the first ones, we have health flowing from sulphide and iodine-bromide waters, considered invaluable support in the treatment of post-traumatic, rheumatic, neurological and dermatological diseases. For others – a wide range of relaxation and wellness treatments, resulting from the holistic need to regenerate the spirit and body, supporting condition, beauty and vitality.

Offering the miraculous properties of our healing waters, packed in sophisticated products and services for health and beauty, we invite you to Busko-Zdrój for an boost of energy!

O mieście

Busko-Zdrój – miejscowość uzdrowiskowa w woj. świętokrzyskim. Leży na stokach Garbu Wójczańsko - Pińczowskiego, który w tym miejscu osiąga wysokość 230 m n.p.m. Specyficzna lokalizacja miasta pozwala jego mieszkańcom obserwować zarówno majaczące w oddali Góry Świętokrzyskie jak i rozległą dolinę Nidy, serce całego regionu.

Obszar miasta obejmuje pow. 12 km² i zamieszkuje go ok. 15 tysięcy mieszkańców. Do tej liczby należy dodać ponad 100 tysięcy kuracjuszy, którzy w ciągu roku przybywają tu po zdrowie i urodę.
Herb Buska-Zdroju do złudzenia przypomina słońce (choć jego pierwotną genezą była monstrancja), a z uwagi na dużą liczbę dni ciepłych miasto uznawane jest za najbardziej nasłonecznione polskie uzdrowisko.
Miasto Leży przy trasie Kielce – Tarnów (droga krajowa 73). Od Krakowa dzieli je zaledwie 80 km (droga wojewódzka 776).

About the city

Busko-Zdrój – a health resort in the Świętokrzyskie [Holy Cross] voivodeship. It is situated on the slopes of Garb Wójczańsko-Pińczowski [Wójczańsko-Pińczowski Hump], which in this location reaches a height of 230 m above sea level. The specific setting of the city allows its residents to observe both the Świętokrzyskie Mountains looming in the distance and the vast Nida valley, the heart of the entire region.

The city area covers approx. 12 km² and is inhabited by about 15,000 inhabitants. To this number should be added the over 100,000 patients who come here every year for health and beauty.

The coat of arms of Busko-Zdrój is deceptively reminiscent of the sun (although its original genesis was a monstrance), and due to the large number of warm days, the city is considered the sunniest Polish health resort.

The city is located on the Kielce – Tarnów route (provincial road 73). It is only 80 km away from Krakow (national road 776).

Nazwa Busko pochodzi od słów bug, buga, oznaczających rozlewisko i wylewiska spod ziemi źródeł siarczano-słonych. Jego korzenie sięgają XII w., a pierwsza wzmianka znajduje się pod datą 1166 r. w bulli papieskiej i w kronice biskupstwa krakowskiego. Miejscowość Bugsk była wówczas osadą pasterską nastawioną na hodowlę koni dla drużyn książęcych. Pieczę nad dobrami sprawował w tym czasie rycerz Dzierżko herbu Janina, zwany także Dzierżysławem bądź Dersławem. Wraz z biskupem płockim, swoim bratem, sprowadził tu żeński zakon Norbertanek, wielowiekowych właścicielek miasta.

Niezwykle ważną kartę w historii grodu zapisało odkrycie pokaźnych złóż solanek (XIII w). Znalezisko zaowocowało nadaniem klasztorowi przywileju handlowego, który zezwalał na eksploatację solanek i warzenie soli. Busko znajdowało się w dobie rozkwitu. Dowodem świetności było nadanie osadzie praw miejskich w 1287 r. z rąk księcia Leszka Czarnego.

Pierwsze lata XIV w. nie były dla Buska pomyślne. Najemnicy biskupa krakowskiego Jana Muskaty, prowadzący starcia z Władysławem Łokietkiem, ograbili miasto doszczętnie. Poprawę sytuacji zapewniło doskonałe położenie Buska na splocie szlaków handlowych, prowadzących z Wiślicy do Kielc i ze Stopnicy do Pińczowa.

W XV stuleciu rozwinęła się koniunktura rynkowa, a Busko stało się oppidium frequens foro – ośrodkiem lokalnego handlu. Przez miasto biegł trakt królewski ciągnący się ku Litwie. Stołowali się tu więc i zaopatrywali w żywność, konie, mięso oraz złoty trunek warzelniczy – Władysław Jagiełło z małżonką Jadwigą. Zgodnie z zapisem w kronice klasztornej 6 grudnia 1393 r. królewska para zażywała kąpieli w wodzie z miejscowego źródła przygotowanej przez siostry zakonne.

Druga połowa XVII i początek XVIII stulecia położyły kres dobrobytu Buska. Rozwój gospodarczy miasta zdławił potop szwedzki (1655–1660) a słuch o tutejszych źródłach zaginął na kilka stuleci. Temat powrócił

History

The name Busko comes from the words bug, buga, meaning the pool and outcrops of sulphur-salt springs. Its roots date back to the 12th century, and the first mention is found in the papal bull and in the chronicle of the Kraków bishopric from the date of 1166. At that time, Bugsk was a pastoral settlement focused on horse breeding for princely teams. Also at that time, the knight of Dzierżko of the Janina coat of arms, also known as Dzierżysław or Dersław, was in charge of the goods. Together with the bishop of Płock, his brother, he brought the female order of Norbertines here, centuries-old owners of the town.

The discovery of large brine deposits (13th century) made an extremely important part of the history of the castle. The discovery resulted in granting the monastery the trade privilege, which allowed the exploitation of brines and the brewing of salt. Busko was in its heyday. The settlement was granted city rights in 1287 by prince Leszek the Black.

The first years of the 14th century were not successful for Busko. The mercenaries of the bishop of Kraków, Jan Muskata, who led clashes with Władysław Łokietek, plundered the city completely. The situation was improved by the excellent location of Busko on the intersection of trade routes leading from Wiślica to Kielce and from Stopnica to Pińczów.

The market boom developed in the 15th century, and Busko became oppidium frequens foro – the centre of local trade. The royal route towards Lithuania ran through the city. So Władysław Jagiełło and his wife Jadwiga dined here and provided food, horses, meat and golden brewing liquor. According to the record in the monastic chronicle – on 6 December, 1393 the royal couple took a bath in the water from the local spring prepared by the nuns.

ponownie po utracie kopalń w Wieliczce i Bochni, kiedy to władze rozpoczęły poszukiwania innych pokładów soli na terenie kraju.

Zapomniane buskie solanki przywróciły miastu blask już po pierwszym rozbiorze Polski (1773). Rozpoczęto wówczas długotrwałe badania nad ich właściwościami leczniczymi. Wyniki doświadczeń zostały opublikowane przez naukowca Filipa Carosiego.
Na mocy przywileju z 1783 r. nadanego przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego utworzono buską Kompanię Solną. Prosperowała ona na szeroką skalę, warząc sól z miejscowych złóż aż do trzeciego rozbioru Polski, kiedy Busko znalazło się w rękach Austrii. Winą za upadek kampanii można obarczać nieatrakcyjny smak buskich kryształków zasobnych w siarkę, które nie mogły iść w konkury z doskonałymi złożami wielickimi i bocheńskimi.

XIX stulecie było dla Buska sinusoidą pomyślności i niepogody. Od 1809 r. miasto przynależało do Księstwa Warszawskiego. Po sześciu latach, na mocy traktatu wiedeńskiego, weszło w skład Królestwa Polskiego. W 1819 r. doszło do kasaty zakonu Norbertanek. Rok później pożar obrócił wniwecz piękno miasta.
Nowym opiekunem Buska został Feliks Rzewuski, który wszedł w jego posiadanie na prawach dzierżawy. To on zapoczątkował w 1824 r. leczenie buskimi wodami mineralnymi. Sam zresztą korzystał z ich dobroczynnych właściwości w leczeniu dolegliwości reumatycznych.

Kuracją Rzewuskiego zajmował się medyk z Pińczowa Jan Winterfeld, stosujący leczenie wodami buskimi od 1808 r.
Dalsza historia Buska nierozerwalnie łączy się z rozwojem uzdrowiska. 1 czerwca 1836 r. otwarto Łazienki – najbardziej charakterystyczny i monumentalny budynek infrastruktury zdrojowej. Klasycystyczny gmach stanął w parku założonym na podstawie planów Ignacego Hanusza.
Jedno z ważniejszych wydarzeń w dziejach XIX-wiecznej Polski – powstanie styczniowe (1863) – okazało się dla Busczan dotkliwe w skutkach. Po jego upadku Busko znów utraciło prawa miejskie.
Ważny moment w historii Zdroju wiąże się z osobą doktora Szymona Starkiewicza. Zaproponował on zastosowanie wód źródlanych w uzdrawianiu dzieci. Z jego inicjatywy wybudowano sanatorium dla młodych pacjentów pod nazwą „Górka", w którym wracali do zdrowia i pobierali naukę.
Dostrzegłszy szansę na przywrócenie miastu dawnego blasku, zmotywowani mieszkańcy wznosili wille i sanatoria, kładąc tym samym podwaliny dzielnicy określanej jako „Zdrój".

The second half of the 17th and the beginning of the 18th century put an end to Busko's prosperity. The economic development of the city was suppressed by the Swedish Deluge (1655-1660) and the information about the local sources was lost for several centuries. The topic returned again after the loss of the mines in Wieliczka and Bochnia, when the authorities began looking for other salt deposits in the country.

The forgotten brines of Busko restored the splendour to the city after the first partition of Poland (1773). At that time, long-term research on their medicinal properties was started. The results of the experiments were published by the scientist Filip Carosi. By virtue of the privilege from 1783 granted by King Stanisław August Poniatowski, the Busko Salt Company was established. It prospered on a large scale, brewing salt from local deposits until the third partition of Poland, when Busko was in the hands of Austria. The blame for the fall of the campaign can be blamed on the unattractive taste of Busko crystals rich in sulphur, which could not compete with the excellent Wieliczka and Bochnia deposits.

The nineteenth century was a sinusoid of prosperity and inclement weather for Busko. From 1809, the city belonged to the Duchy of Warsaw. After six years, under the Treaty of Vienna, it became part of the Kingdom of Poland. In 1819, the Norbertine Order was dissolved. A year later, a fire destroyed the beauty of the city.

Feliks Rzewuski became the new guardian of Busko, who came into possession of it under the lease rights. It was he who initiated the treatment with mineral waters from Busko in 1824. He himself used their beneficial properties in the treatment of rheumatic ailments. Rzewuski's treatment was handled by a physician from Pińczów, Jan Winterfeld, who had been treating with Busko waters since 1808.

The further history of Busko is inextricably linked with the development of the health resort. On 1 June, 1836, Łazienki was opened – the most characteristic and monumental building of the spa infrastructure. The Classicist edifice was erected in a park established on the basis of Ignacy Hanusz's plans.

One of the most important events in the history of 19th-century Poland – the January Uprising (1863) – turned out to be severe for Busczan. After its fall, Busko lost its municipal rights again.

An important moment in the history of Zdrój is connected with the person of doctor Szymon Starkiewicz. He proposed using spring waters to heal children. On his initiative, a sanatorium for young patients was built under the name "Górka", in which they recovered and studied.

Noticing a chance to restore the city's former glory, motivated residents built villas and sanatoriums, thus laying the foundations of the district known as "Zdrój".

Bogactwo Buska – mineralne wody siarczkowe

Tereny południowo-wschodnie województwa świętokrzyskiego bogate są w zasoby wodonośne, w których występują wody lecznicze. Na obszarze Uzdrowiska Busko-Zdrój występują dwa typy takich wód: wody siarczkowe i solanka jodkowo-bromkowa.

Co istotne, parametry wód leczniczych pochodzących z większości buskich odwiertów są niemal idealne. Dzięki temu można je bezpośrednio stosować do celów leczniczych (nie muszą być rozcieńczane jak w innych tego typu ośrodkach).

Buskie wody, zawierające siarczki z uwalniającym się siarkowodorem, oraz duże ilości jodu, bromu, fluoru, boru i innych mikroelementów, należą do bardzo rzadko spotykanych utworów. Zażywanie w nich kąpieli jest zbawienne w skutkach, albowiem siarka koi nerwy, łagodzi bóle stawów, przynosi pozytywny efekt w leczeniu między innymi osteoporozy. Ich główny składnik pozwala ponadto na uzupełnienie niedoboru siarki w organizmie osób zmagających się z chorobami gośćcowymi.

The wealth of Busko – mineral sulphide waters

The south-eastern areas of the Świętokrzyskie Voivodeship are rich in aquifers with healing waters. There are two types of such waters in the area of Busko-Zdrój Health Resort: sulphide waters and iodine-bromide brine.

Busko waters, containing sulphides with released hydrogen sulphide, and large amounts of iodine, bromine, fluorine, boron and other micronutrients, are very rare deposits. Taking baths in them is beneficial, because sulphur soothes the nerves, relieves joint pain, and has a positive effect in the treatment of, among others, osteoporosis. Their main component also allows you to supplement the deficiency of sulphur in the body of people struggling with rheumatic diseases.

Importantly, the parameters of the curative waters from most of Busko's boreholes are almost perfect. Thanks to this, they can be used directly for medicinal purposes (they do not have to be diluted as in other such centres).

Spacerem po Busku / A walk around Busko

Wojtek Belon, bard Ponidzia, założyciel i lider Wolnej Grupy Bukowina, miał zwyczaj nazywać swoje miasto nieco figlarnie mianem Busko-Busko, nawiązując tym samym do nazwy słynącego ze snobizmu niemieckiego kurortu Baden-Baden. Charakterystyczna dla miast uzdrowiskowych dwuczłonowość nazwy w przypadku Buska-Zdroju nie tylko uwypukla prestiżowy status miasta, ale także odwołuje się do jego przestrzennego układu z wyraźnym podziałem na miasto i zdrój połączone aleją Mickiewicza. Spacer możemy zatem rozpocząć zarówno w sercu miasta, czyli na buskim rynku, jak i w sercu uzdrowiska, którym jest bez wątpienia Park Zdrojowy.

Wojtek Belon, the bard of Ponidzie, the founder and leader of the Free Bukowina Group, used to call his city a bit playfully as “Busko-Busko”, thus referring to the name of the German resort of Baden-Baden, famous for its snobbery. The two-part name characteristic for spa towns in the case of Busko-Zdrój not only emphasises the prestigious status of the city, but also refers to its spatial layout with a clear division into the city and the spa connected by Mickiewicz Avenue. Therefore, we can start our walk both in the heart of the city, i.e. the Busko market square, and in the heart of the health resort, which is undoubtedly the Spa Park.

Park Zdrojowy

Park Zdrojowy został założony w XIX w. przez ogrodnika Ignacego Hanusza. Jego główna część leży w bezpośrednim sąsiedztwie buskich „Łazienek" i ma charakter regularnego ogrodu francuskiego. Jego punkty charakterystyczne – to fontanna, muszla koncertowa i loża widokowa, którą z trzech stron okala ogród angielski o różnorakim poszyciu.

Dzisiejsza nazwa „Łazienek" – Sanatorium Marconi – jest hołdem złożonym jego twórcy. Budynek zbudowany w stylu klasycystycznym (1836 r.) składa się z wysokiego korpusu głównego i dwóch skrzydeł bocznych ozdobionych kolumnadami. Pierwsza sala (pijalnia) prowadzi do kolejnej – sali koncertowej. Pełniła ona pierwotnie funkcję „kuracyjnej agory", gdzie spotykano się w celach towarzyskich, oczekując na kąpiel. Miejsca, które zajmują obecnie lustra, były niegdyś wejściami do kabin kąpielowych. Pod wieczór miejsce to przeistaczało się w salę balową, w której goście oddawali się zabawie do późnych godzin nocnych. Podczas gdy o formę fizyczną dbano w „Łazienkach", o podreperowanie stanu ducha troszczono się w niedużej neogotyckiej kaplicy zdrojowej pw. św. Anny. Obiekt wzniesiony w 1888 r. jest położony na niewielkim wzniesieniu, dzięki czemu góruje nad ogrodem francuskim. Od „Łazienek" aż do bramy parkowej biegnie tzw. Aleja Marzeń. Przedłużenie tej drogi – to aleja kasztanowa (al. Mickiewicza), która kończy się w miejskim parku na Placu Zwycięstwa.

The Spa Park

The Spa Park was established in the 19th century by the gardener Ignacy Hanusz. Its main part is located in the immediate vicinity of Busko's "Łazienki" and has the character of a regular French garden. Its characteristic points are a fountain, a concert shell and an observation deck, which is surrounded on three sides by an English garden with various coverings.

Today's name "Łazienki" [Baths] – Sanatorium Marconi – is a tribute to its creator. The building was built in the classical style (1836) and consists of a high main body and two side wings decorated with colonnades. The first room (pump room) leads to the next one – the concert hall. Originally, it served as a "healing agora", where people met for social purposes while waiting for a bath. The places now occupied by mirrors were once entrances to bathing cabins. In the evening, this place transformed into a ballroom, where guests were entertained until late at night.

While the physical shape was taken care of in "Łazienki", the rehabilitation of the state of mind was taken care of in a small neo-gothic spa chapel under the invocation of St. Anna. The facility, erected in 1888, is located on a small hill, so it overlooks the French garden.

From "Łazienki" to the gates of the park runs the Aleja Marzeń [Avenue of Dreams]. The extension of this road is the chestnut-lined avenue (al. Mickiewicza), which ends in the city park at Plac Zwycięstwa.

Nowa część parku z tężnią solankową

W sąsiedztwie starego parku wyrasta nowa część parku zdrojowego, w której powstała (2020 r.) jedna z największych tężni solankowych w Polsce. Obiekt tworzą dwa pierścienie z tarniny a przejścia pomiędzy nimi prowadzą na dziedziniec o średnicy 35 m. Na szczycie tężni znajduje się taras widokowy, z którego można podziwiać panoramę miasta. Tuż obok znajduje się dom zdrojowy z pijalnią wód.

A new part of the park with a brine tube

A new part of the spa park is growing in the vicinity of the old park, in which one of the largest graduation towers in Poland was built (2020). The object consists of two blackthorn rings and the passages between them lead to a yard with a diameter of 35 m. There is an observation deck at the top of the graduation tower from which you can admire the panorama of the city. Right next to it there is a spa house with a pump room.

W okolicy Parku Zdrojowego znajdują się wszystkie sanatoria i szpitale uzdrowiskowe. By do nich dotrzeć, należy podążać ul. Rzewuskiego.

Jako pierwszy wyłania się Szpital Uzdrowiskowy „Krystyna", nazwany na cześć pochodzącej z Buska-Zdroju, znakomitej śpiewaczki operowej Krystyny Jamroz, która patronuje również odbywającemu się tu co roku Międzynarodowemu Festiwalowi Muzycznemu (przełom czerwca i lipca). Mijając „Krystynę", trafimy do Sanatorium „Nida-Zdrój" i mieszczącego się po przeciwnej stronie ulicy 21 Wojskowego Szpitala Uzdrowiskowo-Rehabilitacyjnego, zbudowanego w latach 30. XX w. Jest on otoczony małym parkiem, na obrzeżach którego wznosi się budynek dawnej pijalni wód.

Przy ul. Starkiewicza, na szczycie pagórka zbudowano w latach 1922–1927 Szpital Dziecięcy „Górka", obecnie Specjalistyczny Szpital Ortopedyczno-Rehabilitacyjny „Górka".

Wracając do centrum dzielnicy zdrojowej trafimy na zdrojowe korso – ulicę 1 Maja. Na jej początku, stoi stylowa willa „Zielona". Dom został w całości odbudowany w latach 90. XX w. i stanowi świetny przykład profesjonalizmu w przywracaniu dawnej zabudowy zdroju. Analogiczną historię posiada zbudowana na początku XX w. willa Słowacki, która ma formę neogotycką, a dzięki niewielkiej wieży jest podobna do zameczku. Tuż za nią natrafimy na niemały budynek przedwojennego pensjonatu „Sanato", wzniesiony w 1929 r. i należący

Sanatorium „Słowacki" Spa

Specjalistyczny Szpital Ortopedyczno-Rehabilitacyjny „Górka”

Historical spa

In the vicinity of the Zdrojowy Park there are all sanatoriums and spa hospitals. To get to them, follow ul. Rzewuski.

The first to emerge is the “Krystyna” Spa Hospital, named after the outstanding opera singer Krystyna Jamroz, who comes from Busko-Zdrój, who also patronises the International Music Festival held here every year (late June and early July). Passing “Krystyna”, we get to the “Nida-Zdrój” Sanatorium and the 21 Military Spa and Rehabilitation Hospital located on the opposite side of the street, built in the 1930s.

At ul. Starkiewicza, on the top of the hill, the “Górka” Children’s Hospital was built in the years 1922-1927, now the “Górka” Specialist Orthopaedic and Rehabilitation Hospital”.

Returning to the centre of the spa district, we will find the Spa Korso – ul. 1 Maja. At its beginning, there is a stylish “Green” villa. The house was completely rebuilt in the 1990s and is a great example of professionalism in restoring the old buildings of the spa. The Słowacki villa, built at the beginning of the 20th century, has a similar history; it has a

ówcześnie do Ireny i Eugeniusza Budzyńskich. Modernistyczny styl pensjonatu spowodował, że w latach 20. i 30. XX w. cieszył się on renomą najbardziej ekskluzywnego buskiego hotelu.

Spacerując po uzdrowisku, nie można pominąć willi „Oblęgorek", zbudowanej w 1903 r. przez rodzinę Honowskich. W latach 30. XX w. udostępniała ona gościom 25 luksusowych pokoi. Dzisiaj jest to Szpital Uzdrowiskowy specjalizujący się w dermatologii.

Willa „Mała Bagatela" jest jedyną zachowaną drewnianą budowlą buskiego korso. Powstała w drugiej połowie XIX w., a miano to nadano jej dla odróżnienia od murowanej willi „Bagatela" z końca XIX w. Obie pierwotnie były własnością Józefa Tomasiewicza. Przed II wojną światową przy „Bagateli" działała bardzo modna wśród kuracjuszy kawiarnia o tej samej nazwie.

Ulicę 1 Maja kończy niewielkie wzgórze Byczej Góry. Tam też znajdują się zabudowania sanatorium „Mikołaj". Ich wzniesienie w 1837 r. było możliwe dzięki fundacji cara Mikołaja I. Dopełnieniem zabytkowych pensjonatów uzdrowiskowych jest położona w bezpośrednim sąsiedztwie głównej bramy parkowej willa „Bristol". Powstanie tego ciekawego pod względem architektonicznym budynku (aktualnie część większego obiektu), którego dominantą jest narożna kopuła zakończona iglicą, jest datowane na koniec XIX w., a właścicielem obiektu była rodzina Cukiermanów.

Sanatorium Uzdrowiskowe „Willa Zielona”

neo-Gothic form and, thanks to a small tower, resembles a castle. Right behind it, we find a large building of the pre-war Sanato guesthouse, erected in 1929 and then owned by Irena and Eugeniusz Budzyński. Due to the modernist style of the guesthouse, in the 1920s and 1930s it enjoyed the reputation of the most exclusive hotel in Busko.

While strolling around the health resort, one cannot miss the “Oblęgorek” villa, built in 1903 by the Honowski family. In the 1930s, it provided guests with 25 luxurious rooms. Today it is a health resort specialising in dermatology.

The villa “Mała Bagatela” is the only preserved wooden building of Busko’s Corso. It was built in the second half of the 19th century, and this name was given to it to distinguish it from the brick villa “Bagatela” from the end of the 19th century. Both were originally owned by Józef Tomasiewicz. Before World War II, there was a cafe of the same name, very fashionable among patients, of the same name.

Ul. 1 Maja ends with a small hill of Bycza Góra. The buildings of the “Mikołaj” Health Resort are also located here. Their erection in 1837 was possible thanks to the foundation of Tsar Nicholas I. The historic spa guesthouses are complemented by the villa “Bristol”, located in the immediate vicinity of the main park gate. The construction of this architecturally interesting building (currently part of a larger building), the dominant feature of which is a corner dome with a spire, dates back to the end of the 19th century and was owned by the Cukierman family.

Aktualnie działające podmioty lecznictwa uzdrowiskowego
Currently operating spa treatment entities

1. „Uzdrowisko Busko-Zdrój" S.A.
tel. 41 370 38 00
email: rezerwacja@ubz.pl
www.uzdrowiskobusko.pl
w skład którego wchodzą:
- **Specjalistyczny Szpital Ortopedyczno-Rehabilitacyjny „Górka"**
ul. Starkiewicza 1
- **Uzdrowiskowy Szpital Kompleksowej Rehabilitacji „Krystyna"**
ul. Rzewuskiego 3
- **Sanatorium Uzdrowiskowe „Marconi"**
ul. 1 Maja 10
- **Sanatorium Uzdrowiskowe „Oblęgorek"**
ul. 1 Maja 19
- **Sanatorium Uzdrowiskowe „Mikołaj"**
ul. 1 Maja 3
- **Sanatorium Uzdrowiskowe „Willa Zielona"**
ul.1 Maja 39

2. Sanatoria Słowacki Sp. z o.o.
w skład którego wchodzą:
- **Sanatorium i Szpital Uzdrowiskowy „Słowacki"**
ul. 1 Maja 33, tel. 41 370 80 96
e-mail: sanatorium@slowacki.busko.pl
www.slowacki.busko.pl
- **Sanatorium „Rafał"**
ul. Topolowa 2
tel. 41 378 39 68, 41 378 21 62
e-mail: rafal@busko.com.pl
www.rafal.busko.com.pl
- **Sanatorium „Terma Słowacki"**
ul. Grotta 3
tel. 41 370 80 95
e-mail: terma@slowacki.busko.pl
www.termaslowacki.pl

3. 21 Wojskowy Szpital Uzdrowiskowo-Rehabilitacyjny
ul. Rzewuskiego 8
tel. 41 378 24 17, 41 378 03 85
e-mail: biuro@szpitalwojskowy.pl
www.szpitalwojskowy.pl

4. Sanatorium „Włókniarz"
ul. Rokosza 1,
41 370 70 70,
e-mail: sekretariat@wlokniarz.pl
www.wlokniarz.pl

5. Sanatorium „Nida-Zdrój"
ul. Rzewuskiego
tel. 413782491, 413787702,
e-mail: biuro@nidazdroj.pl
www.nidazdroj.pl

6. Sanatorium „Astoria"
ul. Starkiewicza 19
tel. 413788067, 413787702
e-mail: biuro@sanatoriumastoria.pl
www.sanatoriumastoria.pl

7. Sanatorium „Zbyszko"
ul. Parkowa 2
tel. 413782566, 413501526
wew. 100 lub 305
e-mail: info@sanatoriumzbyszko.pl
www.sanatoriumzbyszko.pl

8. Sanatorium „Bristol"
ul. 1 Maja 1
tel. 413303033
email: info@bristolbusko.pl
www.bristolbusko.pl

Aleja Mickiewicza

Wybierając się ze Zdroju do miasta, warto zrobić krótką przerwę, przysiadając się do Wojtka Belona na jego ławeczce, usytuowanej przed budynkiem Buskiego Samorządowego Centrum Kultury vis a vis Hotelu Bristol Art & Medical Spa.

Swój początek bierze tu al. Mickiewicza – kasztanowa promenada, wytyczona w linii prostej pomiędzy miejskim rynkiem a główną bramą parkową. Z jej dawnej willowej zabudowy nie zachowało się do naszych czasów zbyt wiele, tym bardziej interesująco prezentuje się bryła pensjonatu „Zamek Dersława", wzniesiona w latach 1911-1915 przez lekarza uzdrowiskowego Wasyla Jakobsa. Wyglądem przypomina maleńki zamek otoczony suchą fosą. Dojście do niej ciągnie się po dość wysokim kamiennym moście. Na balkonie łatwo dostrzec postać rycerza z halabardą, która zgodnie z zamysłem właściciela pensjonatu Leona Sulmierskiego, miała przedstawiać Dersława – XII-wiecznego dzierżawcę Buska a także fundatora klasztoru Norbertanek.

Na szczycie alei, po przeciwnej stronie ulicy znajduje się drewniana willa „Polonia", obiekt z początku XX w. utrzymany w stylu „szwajcarskim", który posiada charakterystyczną facjatkę z werandą zwieńczoną trójkątnym dachem. Został zbudowany przez lekarza zdrojowego dr Juliana Majkowskiego. Dziś, ma tu swoją siedzibę Galeria Sztuki „Zielona" filia Biura Wystaw Artystycznych w Kielcach.

Aleja Mickiewicza [Mickiewicza Avenue]

When going from Zdrój to the city, it is worth taking a short break, sitting down next to Wojtek Belon on his bench, located in front of the Busko Local Government Cultural Centre building opposite the Bristol Art & Medical Spa Hotel.

Here is the origin of al. Mickiewicza – a chestnut promenade, drawn in a straight line between the town square and the main park gate. Not much of its old residential buildings has survived to our times, the more interesting is the shape of the „Dersław's Castle" guesthouse, erected in the years 1911–1915 by the spa physician Vasyl Jakobs. It looks like a tiny castle surrounded by a dry moat. You can get to it along a fairly high stone bridge. On the balcony, you can easily see the figure of a knight with a halberd which, according to the intention of the owner of the guesthouse, Leon Sulmierski, was to depict Dersław – a 12th-century lessee of Busko and the founder of the Norbertine convent.

At the top of the avenue, on the opposite side of the street, there is a wooden villa „Polonia", an early 20th century building in the „Swiss" style, with a characteristic attic with a veranda topped with a triangular roof. It was built by the spa doctor Dr Julian Majkowski. Today, the „Zielona" Art Gallery, a branch of the Bureau of Art Exhibitions in Kielce, is located here.

Rynek – plac Zwycięstwa / Town Squere – plac Zwycięstwa

Zwiedzanie rynku warto rozpocząć pod adresem pl. Zwycięstwa 17. Znajduje się tu duży, narożny dom, w którym Feliks Rzewuski umieścił pierwszy w Busku pensjonat i zakład kąpielowy. Kuracjuszy leczono w nim m.in. kąpielami w wodzie siarczkowej, dowożonej w beczkach ze źródeł zdrojowych.

Zabudowa rynku, jaką możemy dzisiaj oglądać, powstała w głównej mierze po wielkim pożarze, który nawiedził miasto w 1820 r. Jedną z charakterystycznych budowli jest budynek dawnej poczty, postawiony w latach 20. XX w. Charakteryzuje go eklektyzm formy, a wyróżnia – narożna wieżyczka.

Środkową część Placu Zwycięstwa stanowi nieduży park miejski zrewitalizowany i unowocześniony kilka lat temu. Jego centralny punkt – fontanna, wraz z ławeczkami oraz otaczającą ją zielenią krzewów i drzew jest ukojeniem w gorące dni a nocą stanowi jeden z najpiękniej oświetlonych punktów miasta.

It is worth starting your tour of the town squere Zwycięstwa 17. There is a large, corner house in which Feliks Rzewuski established the first guesthouse and bathing establishment in Busko. Patients were treated there, inter alia, baths in sulphide water, delivered in barrels from the spa springs.

The buildings in the town square, which we can see today, were created mainly after the great fire that hit the city in 1820. One of the characteristic buildings is the building of the former post office, erected in the 1920s.

The central part of Plac Zwycięstwa is a small city park that was revitalised and modernised a few years ago. Its central point – the fountain, along with the benches and the surrounding greenery of bushes and trees – is a relief on hot days, and at night it is one of the most beautifully lit points in the city.

Zabytki sakralne

Wychodząc z Placu Zwycięstwa na lewo trafimy na zespół poklasztorny Norbertanek. W jego skład wchodzi kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny, dawny budynek klasztorny i wolno stojąca dzwonnica.
Obecny wygląd kościoła to efekt gruntownej przebudowy po pożarze z 1820 r. Dawne prezbiterium zostało wówczas zamienione na nawę, dobudowano też od wschodu barokowo-klasycystyczną fasadę. Ten zabieg sprawił, że obecna nawa świątyni jest nieco węższa od prezbiterium, a ołtarz główny zwrócono na zachód, co stoi w sprzeczności ze średniowiecznymi nakazami.

Z kościołem NP NMP związany jest zabytkowy kościół drewniany pw. św. Leonarda, który stoi nieco na uboczu, otoczony przez stary cmentarz. Został on wzniesiony w czasach przedlokacyjnych (XII w.) jako kościół parafialny (kościół klasztorny nie był dostępny dla mieszkańców). W jego wnętrzu uwagę przykuwa belka tęczowa z zachowaną fragmentarycznie polichromią. Również ołtarz główny świątyni posiada cechy sztuki późnobarokowej. Na cmentarzu przykościelnym, do dziś zachowało się kilka XIX-wiecznych nagrobków, wśród których wyróżnia się kwatera rodziny Rzewuskich, w której spoczywają Jan i Elżbieta Rzewuscy oraz ich synowie: Feliks (założyciel uzdrowiska) i Jan Fortunat.

Kościół św. Leonarda można potraktować jako zaproszenie do dalszej wędrówki, gdyż właśnie tu rozpoczyna się znakowany kolorem zielonym pieszy szlak spacerowy drewnianego budownictwa sakralnego. Szlak ten łączy buskiego Leonarda z kościołem św. Stanisława położonym we wsi Chotelek oddalonej od Buska-Zdroju o ok. 4 km.

Leaving the Plac Zwycięstwa on the left, we will come across a former monastery complex of the Norbertines. It includes the church of Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary, former convent building and free-standing belfry.
The present appearance of the church is the result of a thorough reconstruction after the fire of 1820. The former presbytery was then turned into a nave, and a Baroque-Classicist façade was added to the east. This operation made the present nave of the temple a bit narrower than the chancel, and the main altar was turned to the west, which is contrary to the medieval orders.

From the church of the IC BVM there is the historic wooden church of St. Leonard, which stands a bit out of the way, surrounded by an old cemetery. It was erected in the pre-incorporation times (12th century) as a parish church (the monastery church was not available to residents). Inside, the attention is drawn to a rood beam with a fragmentary polychrome. The main altar of the temple

also has features of late baroque art. In the church cemetery, several 19th-century tombstones have survived to this day, among which the Rzewuski family's quarters stand out, where Jan and Elżbieta Rzewuski and their sons Feliks (the founder of the health resort) and Jan Fortunat, are buried.

The church of St. Leonard can be treated as an invitation to continue the journey, as it is here that the green-marked walking trail of wooden sacred buildings begins. This route connects Leonard of Busko with the Church of St. Stanisław located in the village of Chotelek, approx. 4 km from Busko-Zdrój.

Staw niemiecki i skatepark / German pond and skatepark

W samym sercu Buska, pomiędzy miastem a zdrojem, znajduje się rekreacyjna przestrzeń służąca zarówno mieszkańcom jak i gościom. Miejsce to tworzy Staw Niemiecki oraz pobliski skwer przeznaczony do zabawy, spacerów i wypoczynku całych rodzin. Na nowoczesny kompleks wypoczynkowo-rekreacyjny składają się dwa boiska do siatkówki plażowej oraz boisko do piłki nożnej, linarium, ścianka wspinaczkowa, trampolina, platformy do skakania oraz stół do gry w tenisa. Dla młodych pasjonatów jazdy na deskorolkach, rolkach i rowerach BMX wybudowano tu minipiramidę, funbox do skoków, schody, zjazdy i poręcze. Dorośli mają ponadto możliwość skorzystania ze ścieżki zdrowia przy której zostały usytuowane urządzenia siłowni zewnętrznej. Całość dopełniają elementy małej architektury: altany, grille, ławki parkowe z oparciem, stoliki do gry w szachy oraz stojaki na rowery.

In the very heart of Busko, between the city and the spa, there is a recreational space serving both residents and guests. This place is created by the German Pond and the nearby square intended for fun, walks and relaxation for the whole family. The modern leisure and recreation complex consists of two beach volleyball courts and a football pitch, a rope course, a climbing wall, a trampoline, jumping platforms and a table tennis table. For young enthusiasts of skateboarding, roller skates and BMX bikes, a mini-pyramid, a funbox for jumping, stairs, descents and handrails have been built here. Adults also have the option of using the health path along which outdoor gym devices are located. The whole is complemented by elements of small architecture: gazebos, barbecues, park benches with backrests, chess tables and bicycle stands.

Ścieżki rowerowe

Ścieżka Busko-Wełecz-Kameduły (mapka na tylnej okładce)

Ścieżka rozpoczyna się i kończy tworząc pętlę u zbiegu ulicy Szanieckiej i Langiewicza. Trasa o długości 18 km przebiega przez malownicze tereny Szanieckiego, Nadnidziańskiego i Solecko-Pacanowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. W jej bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się dwa pomniki przyrody: sosna na szczudłach w Wełczu oraz trzy dęby w Kamedułach. Na trasie usytuowane są cztery zadaszone miejsca odpoczynku z ławkami i stolikami. Dodatkowym atutem ścieżki jest jej oddalenie od ruchliwych ciągów komunikacyjnych, które przebiegają wśród pól, łąk i lasów.

Busko-Zdrój – Radzanów

Ścieżka łączy Busko-Zdrój z pobliskim zbiornikiem retencyjno-rekreacyjnym w Radzanowie. Oświetlona ścieżka asfaltowa licząca ok. 3 km, biegnie wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 973 Busko-Zdrój – Nowy Korczyn. Docelowo prowadzi do wsi Radzanów, odległej o ok. 2 km na południe od Zdroju, gdzie na odwiedzających czeka plaża i „grzybki" chroniące przed upałem. Zamontowano tu również kamienny grill a aktywny wypoczynek zapewni boisko do gry w siatkówkę plażową.

Cycle paths

Busko-Wełecz-Kameduły trail (map on the back cover)

The path begins and ends in a loop at the intersection of Szaniecka and Langiewicza Streets. The 18 km long route runs through the picturesque areas of Szaniecki, Nadnidziański and Solecko-Pacanów Protected Landscape Area. In its immediate vicinity there are two natural monuments: a pine on stilts in Wełcz and three oaks in Kameduły. There are four roofed rest areas with benches and tables on the route. An additional advantage of the path is its distance from the busy communication routes that run among fields, meadows and forests.

Busko-Zdrój - Radzanów

The path connects Busko-Zdrój with the nearby retention and recreation reservoir in Radzanów. An illuminated asphalt path, approx. 3 km long, runs along the provincial road No. 973 Busko-Zdrój – Nowy Korczyn. Ultimately, it leads to the village of Radzanów, approx. 2 km south of Zdrój, where the beach and „mushrooms" to protect against heat await visitors. A stone barbecue has also been installed here and a beach volleyball court will provide active recreation.

Szlaki turystyczne / Tourist trails

Położenie Buska-Zdroju w Dolinie Nidy sprawia, że miasto jest dobrym punktem wypadowym do uprawiania turystyki rowerowej, ale i pieszej. W okolicach znajdują się liczne szlaki turystyczne, wyznaczone z myślą o osobach lubiących aktywny wypoczynek i zwiedzanie okolic.

The location of Busko-Zdrój in the Nida Valley makes the city a good starting point for cycling and hiking. There are numerous hiking trails in the vicinity, designed for people who like active recreation and sightseeing.

Szlak czerwony

27-kilometrowy szlak czerwony łączy dwa nadnidziańskie uzdrowiska Busko i Solec. Pierwszą atrakcją na jaką natrafimy idąc w kierunku Solca będzie rezerwat „Owczary". Jego środkowa część to rozległa kotlinka z małym ciekiem wodnym zasilanym przez słone źródło siarczano-chlorkowe. Z tej przyczyny doszło tu do rozwoju siedliska roślinności słonolubnej. Dalej szlak biegnie przez Pęczelice gdzie zachował się w stanie ruiny dawny zbór ariański. Ten nieco zapomniany intrygujący zabytek położony jest na podwórzu gospodarstwa rolnego. Zbór powstał dzięki Stanisławowi Gnoińskiemu w 2. poł. XVI w. Obiekt został następnie zamieniony na spichlerz i przebudowany na początku XX w.

Kolejną osobliwością czerwonego szlaku jest położone na Kapturowej Górze wczesnośredniowieczne grodzisko o kształcie zbliżonym do trapezu. Prowadzone w tym miejscu badania archeologiczne wykazały dwa etapy osadnictwa na terenie grodu: starszy, datowany na VII--VIII/IX w. oraz młodszy, z IX/X-XI w.

Red trail

The 27-kilometre-long red trail connects the two spas on the Nida River, Busko and Solec. The first attraction that we will come across while walking towards Solec will be the „Owczary" Reserve. Its central part is a vast valley with a small watercourse fed by a salt sulphate-chloride spring. For this reason, a habitat of salt-loving vegetation has developed here. Further on, the trail runs through Pęczelice, where the former Arian church has been preserved in ruins. This intriguing monument, somewhat forgotten, is located in the farm yard. The church was founded thanks to Stanisław Gnoiński in the second half of the 16th century. The building was then turned into a granary and rebuilt at the beginning of the 20th century.

Another peculiarity of the red trail is an early medieval stronghold with a shape similar to a trapezoid located on Kapturowa Góra. The archaeological research carried out at this place showed two stages of settlement in the hillfort: the older one, dating from the 7th–8th/9th centuries, and the younger one, from the 9th/10th –11th centuries.

Szlak niebieski

Biegnący z Pińczowa do Wiślicy szlak niebieski należy podzielić na dwa odcinki mające swój początek w Busku-Zdroju. Wyruszając w kierunku Wiślicy (19 km), napotkamy niezwykle zróżnicowane atrakcje, od wczesnośredniowiecznych zabytków samej Wiślicy, przez gotyckie realizacje zachowane w Chotlu Czerwonym i Gorysławicach, po słynące w całej Polsce unikatowe rezerwaty przyrody.

Pierwszym z nich jest rezerwat „Skorocice" na terenie którego znajduje się wąwóz gipsowy o charakterze krasowym, podzielony na dwie części ryglem skalnym. Dno wąwozu wypełnia Potok Skorocicki, ginący tu i ówdzie w podziemnych korytarzach i grotach krasowych. Środkową część wąwozu ozdabiają wychodnie gipsu w formie ścian, ambon, grzęd, zapadlisk krasowych, jaskiń, wertepów, ponorów, lei i lejków rasowych. Osobliwością tego obszaru jest most skalny, który rozciąga się nad zapadliskiem krasowym i grotą. Z uwagi na dobre nasłonecznienie i suche zbocza jest to miejsce występowania ciepłolubnych muraw o charakterze stepowym.

Szlak niebieski kończy się w Wiślicy, której najcenniejszym zabytkiem jest wspaniała kolegiata pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny wzniesiona dzięki fundacji króla Kazimierza Wielkiego. Maestria strzechy sprawia, że wiślicka kolegiata jest jednym z najbardziej interesujących zabytków XIV-wiecznej architektury gotyckiej w Polsce.

Szlak niebieski łączy także Busko-Zdrój z Pińczowem (20 km). Po drodze zobaczymy położoną na skraju Lasu Winiarskiego sosnę pospolitą zwaną Sosną na ,,szczudłach". Ma ona nietypowy pokrój, imponujący rozmiar oraz kształt odsłoniętego systemu korzeniowego. Od 2002 roku to niezwykłe drzewo uznane zostało oficjalnie za pomnik przyrody.

Szlak biegnie następnie w kierunku północno-zachodnim do niewielkiej wsi o nazwie Grochowiska – świadka jednej z największych walk powstania styczniowego. Pamięć po niej przechowują ziemia i kamień – znajdujący się na zachodnim końcu wsi, nieopodal strumienia zbiorowy grób powstańców.

Blue trail

The blue trail running from Pińczów to Wiślica should be divided into two sections, starting in Busko-Zdrój. Heading towards Wiślica (19 km), we will encounter extremely diverse attractions, from the early medieval monuments of Wiślica itself, through gothic projects preserved in Chotel Czerwony and Gorysławice, to unique nature reserves famous all over Poland.
The first of them is the „Skorocice" Reserve in which there is a karst gypsum gorge, divided into two parts by a rock beam. The bottom of the ravine is filled with the Skorocicki Stream, disappearing here and there in underground corridors and karst caves. The central part of the ravine is decorated with plaster outcrops in the form of walls, pulpits, roosts, karst sinks, caves, bumps, plots, lei and racial funnels. The peculiarity of this area is the rock bridge that stretches over the karst sinkhole and grotto. Due to good sunlight and dry slopes, it is a place of thermophilic grasslands of a steppe character.

The blue trail ends in Wiślica, whose most valuable monument is the magnificent collegiate church The Nativity of the Blessed Virgin Mary, erected thanks to the foundation of King Casimir the Great. The mastery of thatch makes the collegiate church in Wiślica one of the most interesting monuments of 14th-century Gothic architecture in Poland.

The blue trail also connects Busko-Zdrój with Pińczów (20 km). On the way, we will see the Scots pine located on the edge of the Las Winiarski, known as the „Stilt" Pine. It has an unusual habit, impressive size and shape of the exposed root system. Since 2002, this remarkable tree has been officially recognised as a natural monument.
The trail then runs north-west to a small village called Grochowiska – the witness of one of the greatest fights of the January Uprising. Its memory is kept by earth and stone – a mass grave of insurgents located at the western end of the village, near the stream.

Szlak zielony

Okrężny szlak zielony pozwala zapoznać się z kolejnymi „perełkami Ponidzia", do których niewątpliwie należy położony w Szańcu gotycki kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny wzniesiony do 1499 r. dzięki fundacji biskupa kujawskiego i kanclerza wielkiego koronnego Krzesława z Kurozwęk.

Nieopodal kościoła znajduje się wzgórze, na krańcu którego wznosi się renesansowy kasztel. Jego budowa przypadła na lata 1580–1609. Stanął tu dzięki fundacji Padniewskich, którzy zadecydowali o wykorzystaniu fragmentów pierwotnego budynku utrzymanego w stylu gotyckim.

Zachęcamy także do wizyty w położonej w pewnej odległości od szlaku wsi Widuchowa, gdzie znajduje się późnorenesansowy dwór zbudowany w 1620 r. przez ówczesnego właściciela majątku Mikołaja Krupko.

W znajdującym się nieopodal Szczaworyżu warto z kolei odwiedzić kościół pw. św. Jakuba Starszego z 1630 r. Jest to niezwykła budowla posiadająca nieregularne prezbiterium, krótką nawę ozdobioną późnorenesansową dekoracją stiukową z dodanymi w XVIII w. po obu jej stronach kaplicami oraz wyniosłą wieżę poprzedzoną nowszą kruchtą. Całość jest zbudowana na planie krzyża greckiego.

Green trail

The circular green trail allows you to see other „Ponidzie pearls", which undoubtedly include the gothic church of Assumption of the Blessed Virgin Mary, erected until 1499 thanks to the foundation of the Bishop of Kujawy and the Grand Chancellor of the Crown Krzesław of Kurozwęki.

Near the church there is a hill with a Renaissance castle at its end. Its construction took place in 1580–1609. It was built here thanks to the Padniewski Foundation, who decided to use fragments of the original building in the Gothic style.

We also encourage you to visit the village of Widuchowa, located some distance from the trail, where there is a late Renaissance manor house built in 1620 by the then owner of the property, Mikołaj Krupko.

In the nearby Szczaworyż, it is worth visiting the church of St. James the Elder from 1630. It is an extraordinary building with an irregular presbytery, a short nave decorated with late Renaissance stucco decorations with chapels added in the 18th century on both sides and a lofty tower preceded by a newer porch. The whole building is built on a Greek cross plan.

Szlak czarny

Największą atrakcją 5,5-kilometrowego szlaku czarnego z Buska-Zdroju do Zbrodzic jest teren rekreacyjny „Zimne Wody", z którego mogą korzystać w wolnym czasie całe rodziny. Przez teren „Zimnych Wód" przebiega ciąg pieszo-rowerowy o nawierzchni żwirowej, urozmaicony elementami małej architektury. Dodatkową ozdobą są „szałasy" ustawione na kamiennych polach oraz punkt obserwacyjny. Na obszarze „Zimnych Wód" znajdują się gipsowe kryształy, stanowiące pomniki nieożywionej przyrody. Cały obszar porośnięty jest niezwykle ciekawą roślinnością jak miłek wiosenny, dziewięćsił bezłodygowy czy mikołajek płaskolistny. To idealne miejsce na obcowanie z urzekającą naturą i niecodziennymi krajobrazami. Spacerując po tym terenie można podziwiać Kotlinę Borzykowską i Płaskowyż Szaniecki a nawet pasma Gór Świętokrzyskich.

Turystyczny szlak pieszy PTTK znakowany kolorem czarnym kończy się w Winnicy Zbrodzice słynącej z wyrabianych tam białych i czerwonych win Solaris oraz Regent. Lampka lokalnie produkowanego wina jako ciekawy i miły akcent dopełniający rekreacyjną wędrówkę, na pewno zadowoli niejednego konesera.

Black trail

The biggest attraction of the 5.5 km-long black trail from Busko-Zdrój to Zbrodzice is the "Zimne Wody" recreational area, which can be used by entire families in their free time. The area of "Zimne Wody" [Cold Waters] is crossed by a walking and cycling route with a gravel surface, diversified with elements of small architecture. Additional decorations are „huts" set on stony fields and an observation point. In the area of „Zimne Woda" there are gypsum crystals, which are monuments of inanimate nature. The whole area is overgrown with extremely interesting vegetation, such as the spring pheasant's eye, stemless carline thistle or the blue eryngo (Eryngium planum). It is the perfect place to commune with captivating nature and unusual landscapes. Walking around this area, you can admire the Borzykowska Basin and the Szaniecki Plateau and even the Świętokrzyskie Mountains.

The PTTK tourist hiking trail marked in black ends in the Zbrodzice Vineyard, famous for its white and red Solaris and Regent wines. A glass of locally produced wine as an interesting and pleasant accent complementing a recreational hike will surely satisfy many connoisseurs.

Szlak wodny

Jedną z największych atrakcji Ponidzia stanowią spływy kajakowe po najbardziej meandrującej rzece w Polsce – Nidzie. W okolicach Buska-Zdroju można korzystać z uroków szlaku wodnego na odcinku Wiślica – Nowy Korczyn. Organizacją spływów zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury w Nowym Korczynie (turystyka@nowykorczyn.pl, tel. 41 377 11 26). Dla chętnych udostępniane są kajaki wraz z pełnym wyposażeniem oraz możliwością transportu do stanic w Wiślicy i Nowym Korczynie.

Na wspomnianym szlaku wodnym amatorzy kajakarstwa mogą korzystać z bezpiecznych przystani wraz z niezbędną infrastrukturą rekreacyjną a sam szlak został zbadany, oznakowany i stanowi atrakcyjną ofertę turystyczną.

Water trail

One of the greatest attractions of Ponidzie are canoeing trips on the most meandering river in Poland – the Nida. In the vicinity of Busko-Zdrój, you can enjoy the charms of the water route on the section Wiślica – Nowy Korczyn. The organisation of the canoeing trips is the responsibility of the Municipal Cultural Centre in Nowy Korczyn (turystyka@nowykorczyn.pl, tel. 41 377 1126). Kayaks with full equipment and the possibility of transport to the campsites in Wiślica and Nowy Korczyn are available for those willing.

On the aforementioned water route, canoeing enthusiasts can use safe marinas with the necessary recreational infrastructure, and the route itself has been examined, marked and constitutes an attractive tourist offer.

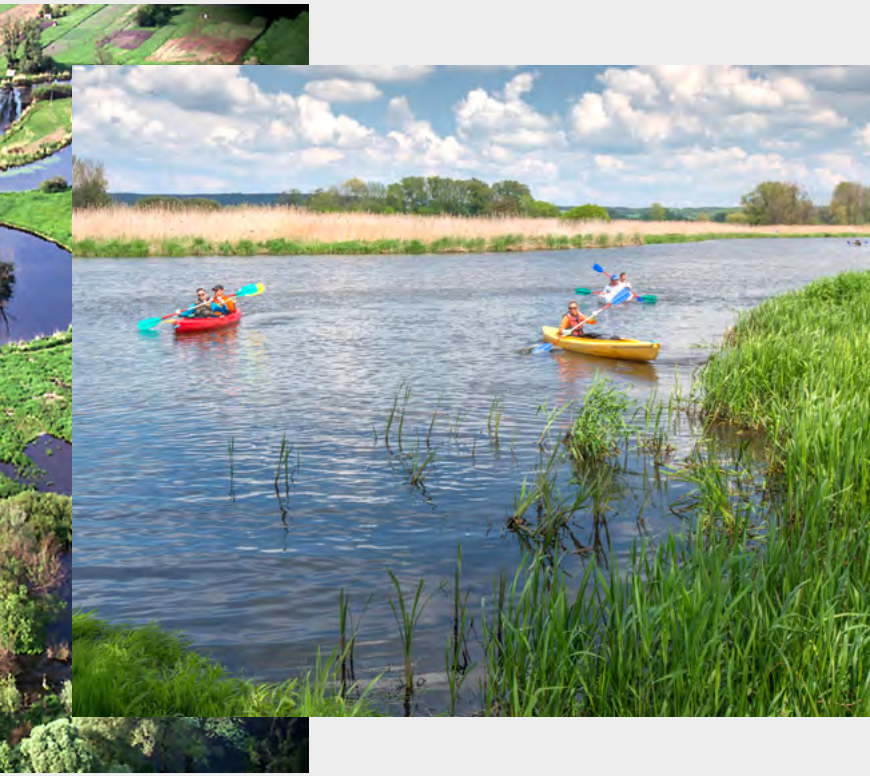

INFORMATOR TURYSTYCZNY / TOURIST INFORMATION GUIDE

Centrum Informacji Turystycznej w Busku-Zdroju /

Tourist Information Center in Busko-Zdrój

al. Mickiewicza 22, tel. 41 370 54 15
email: informacja@busko.travel, www.busko.pl

OFICJALNA STRONA GMINY BUSKO-ZDRÓJ / OFFICIAL WEBSITE OF BUSKO-ZDRÓJ COMMUNE

PLAN MIASTA / CITY PLAN

FOTOALBUM / PHOTOALBUM

APLIKACJE BUSKA / BUSKO APPLICATIONS

Buskie Samorządowe Centrum Kultury im. Wojtka Belona

Busko Local Government Cultural Centre Wojtek Belon

al. Mickiewicza 22, tel. 41 370 54 00
www.bsck.busko.pl

Kino Zdrój Zdrój Cinema

al. Mickiewicza 22, tel. 41 370 54 00
www.bsck.busko.pl/pl/kino-zdroj.html

Galeria Sztuki „Zielona" filia BWA w Kielcach

The „Green" Art Gallery, branch of BWA in Kielce

al. Mickiewicza 7, tel. 41 378 71 91
www.bwakielce.art.pl/informacje/galeria-zielona

Buski Ośrodek Sportu i Rekreacji / Pływalnia Miejska

Busko Sport and Recreation Centre/ Municipal swimming pool

ul. Grotta 3a, tel. 41 370 51 50, 41 378 85 49
www.bosir.busko.pl

Stadion Miejski City Stadium

ul. Kusocińskiego 1,
tel. 41 370 51 50, 41 378 85 49
www.bosir.busko.pl

Siłownie zewnętrzne na terenach rekreacyjnych

Outdoor gyms in recreational areas

ul. Różana, teren rekreacyjny „Glinianki"
ul. Rokosza, park „Małpi Gaj",
ul. Kusocińskiego 3, przy skateparku

Świętokrzyskie miejsca mocy / Świętokrzyskie places of power

które warto odwiedzić będąc w Busku – Zdroju / which are worth visiting while in Busko-Zdrój

Na terenie gminy Busko-Zdrój / In the vicinity of the Busko-Zdrój commune

Dziecięca Kraina Quadów / Children's Land of Quads

Kameduły 38 / k. Buska-Zdroju
tel. 693 214 099, 667 236 169
e-mail: kontakt@dzieciecakrainaquadow.pl

Atrakcją tego miejsca jest tor quadowy oraz w pełni profesjonalny i atestowany plac zabaw na świeżym powietrzu: ścianka wspinaczkowa, Chatka Baby Jagi, Statek Piracki, Bawialnia „Małpi Gaj", Multiplay Krokodyl, Warsztat Małego Skrzata, basen suche kulki, trampoliny gruntowe oraz wiele innych atrakcji dla dzieci, które pozwolą im zdobywać nowe umiejętności podczas rozmaitych aktywności fizycznych. Dodatkową atrakcją jest pole do gry w Paintbolla oraz drewniana altana z miejscem grillowym.

The attraction of this place is a quad track and a fully professional and certified outdoor playground: climbing wall, Baba Yaga's House, Pirate Ship, „Małpi Gaj" Playroom, Multiplay Krokodyl, Little Gnome's Workshop, dry balls pool, ground trampolines and many others attractions for children that will allow them to learn new skills during various physical activities. An additional attraction is the Paintball field and a wooden gazebo with a barbecue area.

Hipoland

Busko-Zdrój, ul. Rehabilitacyjna 10
28-100 Busko-Zdrój
tel. 501 371 954, 600 811 156
e-mail: hipoland@hipoland.com.pl

Hipoland to ośrodek rekreacyjno-hipoterapeutyczny, w którym kontakt z końmi jest środkiem do przywracania zdrowia fizycznego oraz psychicznego osobom niepełnosprawnym. Hipoland zapewnia również profesjonalną naukę jazdy konnej oraz doskonalenie umiejętności jeździeckich. Na terenie ośrodka pod okiem instruktorów organizowane są imprezy w plenerze oraz wyjazdy w teren konno, powozem oraz saniami.

Hipoland is a recreation and hippotherapy centre where contact with horses is a means of restoring physical and mental health to disabled people. Hipoland also provides professional riding lessons and the improvement of equestrian skills. On the premises of the centre, under the supervision of instructors, outdoor events and trips to the field on horseback, in a carriage and sleigh are organised.

Gospodarstwo rybackie Budy-Kotki oraz pensjonat „Jesionowy Dworek" / The Budy-Kotki fish farm and the „Jesionowy Dworek" guest house

Kotki - Budy 128 / k. Buska-Zdroju
tel. 503 327 085, 516 170 522
e-mail: jesionowydworek@gmail.com

Gospodarstwo znajduje się w Szaniecko-Soleckim Parku Krajobrazowym, a ponad 60% jego terenu to obszar Natury 2000. Z okien budynku pensjonatu można podziwiać widok lasów, rzek i pobliskich stawów. Dla zainteresowanych organizowane są połowy ryb (sum, szczupak, karp, sandacz lin, karaś, amur), pływanie łódką, rowerkami wodnymi, zbieranie grzybów, kąpiele w rzece, czy jazda na rowerze. Przy budynku nad wodospadem znajduje się chata grillowa, gdzie można usmażyć lub zgrilować wcześniej złowioną rybę.

The farm is located in the Szaniecko-Solecki Landscape Park, and more than 60% of its area is the Natura 2000 area. From the windows of the guesthouse you can admire the view of forests, rivers and nearby ponds. For those interested, there is organised fishing (catfish, pike, carp, zander tench, crucian carp, grass carp), boating, pedal boats, mushroom picking, swimming in the river or cycling. There is a barbecue hut next to the building above the waterfall, where you can fry or grill previously caught fish.

Olejarnia Zagłoby / Zagłoba's Oil Mill

Mikułowice 336 / k. Buska-Zdroju
tel. 791 632 390
e-mail: olejarniazagloby@gmail.com

Olejarnia Zagłoby to mała manufaktura, w której produkowane są smaczne i zdrowe oleje jadalne. W ofercie producenta znajdziemy oleje: rydzowy, rzepakowy, słonecznikowy, lniany, makowy, z pestek dyni, kokosowy oraz z czarnuszki. Przy ich produkcji nie są używane substytuty zamienne przez co wszystko jest zdrowe, świeże i naturalne. Obiekt organizuje pokazy tradycyjnego tłoczenia dla zainteresowanych, a w okresach świątecznych jarmarki z tradycyjnymi przysmakami polskiej wsi.

Olejarnia Zagłoby [Zagłoba's Oil Mill] is a small manufactory producing tasty and healthy edible oils. The manufacturer's offer includes blackberry, rapeseed, sunflower, linseed, poppy, pumpkin seed, coconut and black cumin oils. No replacement substitutes are used in their production, which makes everything healthy, fresh and natural. The facility organises demonstrations of traditional pressing for those who are interested, and during holiday periods fairs with traditional delicacies of the Polish countryside.

Imosowa Pecyna / Imos's pastern

Nowy Folwark 71/ k. Buska-Zdroju
tel. 697 415 572, 41 376 13 11

Artysta Michał Imosa od wielu lat tworzy portrety nie tylko ważnych osób, ale także sąsiadów i znajomych. Wizerunki te umieszczane są w starych chomątach, za sprawą zamiłowania artysty do koni. Galerię prowadzi nieformalna Akademia Związek Polskich Obraźników Chomątystów i Portkistów.

For many years, the artist Michał Imosa has been creating portraits of not only important people, but also neighbours and friends. These images are placed in old horse collars, due to the artist's love of horses. The gallery is run by the informal Akademia Związek Polskich Obraźników Chomątystów i Portkistów.

W okolicy / In the area

Ok. / Approx. 15 km – Wiślica

Muzeum Archeologiczne w Wiślicy

Archeological Museum

Wiślica, ul. Batalionów Chłopskich 2a
Oddział Muzeum Narodowego w Kielcach
tel. 730 729 200, 41 300 20 69
e-mail: wislica@mnki.pl

Ok. / Approx. 15 km – Pińczów

Ciuchcia Expres Ponidzie

"Ciuchcia Express Ponidzie"

Stacja Pińczów, ul. 3 Maja 1
tel. 41 386 22 55, Tel. 605 785 635
www.ciuchcia.eu

Ok. / Approx. 20 km – Solec-Zdrój

Baseny Mineralne

Mineral Pools

Solec-Zdrój, ul. Partyzantów 18
tel. 41 377 65 65
www.basenymineralne.pl

Ok. / Approx. 25 km – Pacanów

Europejskie Centrum Bajki

European Fairy Tale Centre

Pacanów, ul. Kornela Makuszyńskiego 1
tel. 41 376 50 79
www. centrumbajki.pl

Ok. / Approx. 25 km – Młodzawy Małe

Ogród na rozstajach

The garden at the crossroads

Młodzawy Małe 17 / k. Pińczowa
tel. 41 357 92 65
www.ogrodnarozstajach.pl

Ok. / Approx. 40 km – Kurozwęki

Zespół Pałacowy oraz Kraina Bizonów

The Palace Complex and the Land of Bison

Kurozwęki, ul. Zamkowa 3
tel. 15 866 72 71
www.kurozweki.com.pl

Ok. / Approx. 40 km – Jędrzejów

Muzeum zegarów im. Przypkowskich

Przypkowscy Clock Museum

Jędrzejów, pl. T. Kościuszki 7-8
tel. 41 386 24 45
www.muzeum.jedrzejow.pl

Ok. / Approx. 50 km – Chęciny

Jaskinia Raj oraz Centrum Neander talczyka

Paradise Cave and Neanderthal Center

Chęciny, ul. Dobrzączka,
tel. 41 346 55 18
www.jaskiniaraj.pl

Zamek Królewski / Royal Castle

Chęciny, ul. Małogoska 7
tel. 41 308 00 48
www.zamek.checiny.pl

Ok. / Approx. 50 km – Tokarnia

Park Etnograficzny – Muzeum Wsi Kieleckiej

Ethnographic Park – Museum of the Kielce Countryside

Tokarnia 303 / k. Chęcin
26-060 Chęciny
tel. 41 315 41 71, 519 467 107
www.mwk.com.pl

Ok. / Approx. 55 km – Kielce

Centrum Geoedukacji w Rezerwacie Wietrznia

Geoeducation Centre in the Wietrznia Reserve

Centrum Geoedukacji
Kielce, ul. Daleszycka 21
tel. 41 367 68 00
centrum-geoedukacji.pl

Ok. / Approx. 55 km – Krajno Zagórze

Sabat Krajno: Park Rozrywki i Miniatur

Sabat Krajno: Amusement and Miniature Park

Krajno-Zagórze 43c
tel. 505 505 654
www.sabatkrajno.pl

Ok. / Approx. 60 km – Ujazd

Zamek Krzyżtopór

Krzyżtopór Castle

Ujazd 73 / k/ Iwanisk
tel. 15 860 11 33, 511 453 697
www.krzyztopor.org.pl

Ok. / Approx. 60 km – Nagłowice

Dworek Mikołaja Reja

House of Mikołaj Rej

Nagłowice, ul. Kacpra Walewskiego 7
tel. 41 381 45 70
www.polska.travel/pl/muzea/muzeum--dworek-mikolaja-reja-w-naglowicach

Ok. / Approx. 65 km – Święty Krzyż / Holy Cross

Nowa Słupia, ul. Święty Krzyż 1
tel. 41 317 70 21, 503 629 734,
503 629 739
www.swietykrzyz.pl

Ok. / Approx. 70 km – Zagnańsk

Dąb Bartek

Bartek Oak

www.zagnansk.pl

Ok. / Approx. 90 km – Sandomierz

Rejsy statkiem po Wiśle, Góry Pieprzowe i Wąwóz Królowej Jadwigi Punkt Informacji Turystycznej Oddział PTTK w Sandomierzu

Boat cruises on the Vistula, Góry Pieprzowe and the Queen Jadwiga Ravine Tourist Information Point PTTK branch in Sandomierz

Sandomierz, ul. Rynek 12
Tel. 15 832 23 05
www.pttk-sandomierz.pl

Ok. / Approx. 100 km – Bałtów

JuraPark

Bałtów, ul. Bałtów 8a
tel. 41 310 10 13, 518 691 392
www.juraparkbaltow.pl

Tekst:
Magdalena Koper i Michał Jurecki

Skrót i korekta:
Wydział Promocji i Komunikacji Społecznej,
Urząd Miasta i Gminy w Busku-Zdroju

Zdjęcia:
Daniel Piwowarczyk
Piotr Kaleta
Dariusz Krakowiak
Archiwum UMiG

Wydano na zlecenie:
Lokalna Organizacja Turystyczna ,,Moc Ponidzia"
al. Mickiewicza 22
28-100 Busko-Zdrój

Wydawca:

ul. Radzikowskiego 100J/51, 31-315 Kraków
tel. +48 12 353 01 68 / 501 468 050
e-mail: wydawnictwo@idgreklama.pl
www.idgreklama.pl

ISBN: 978-83-66527-20-1

Busko-Zdrój 2020

Ścieżka rowerowa
Busko-Wełcz-Kameduły
miejsca postojowe
pomniki przyrody
Kameduły
Nowy Folwark
Pomnik przyrody -
- trzy dęby szypułkowe
Las
Szaniecki
Las
Szaniecki
Las
Mikułowicki
Las Winiarski
Kamienna
Góra
Pomnik przyrody-
-sosna pospolita
Podlesie
Szaniecka
Wesoła
Wojska Polskiego
Langiewicza
Dmowskiego
Szaniecka
Dygasińskiego
Żeromskiego
Polna
Korczaka
Bohaterów Warszawy
BUSKO-
-ZDRÓJ